

déseket vizsgálják, minők az adminisztráció, dotáció s más ilyenek, s minden jelentősebb tapasztalatukat újabb szempontok előterbe állítására használják föl. A ki a külföldi könyvtárak szervezetét tanulmányozni akarja, ne mulassza el bepillantani a jelzett kötetbe. Ugyancsak *Dziatzko* számol be nagyobb dolgozatban a Gutenberg életét és személyiségét illető eddig ismert adatokról, *Pietschmann Richard* az egyiptomiak írószereiről, különösen a börről és fáról kezd nagyobb dolgozatba, *Mayer Károly* németalföldi népkönyveket ismertet s több kisebb dolgozat foglalkozik nagyobbára nyomdászattörténeti adatok feldolgozásával.

A 7-ik füzet: *Gregorianisch. Bibliographische Lösung der Streitfrage über den Ursprung des gregorianischen Gesanges von Wilhelm Brambach* (1895. 32 l.) a gregorianus ének eredetét törekszik bebizonyítani bibliografiai alapon. Ismerteti a vitás kérdést, mely arra irányul, hogy vajjon melyik Gergelytől nyerték az ismeretes egyházi dallamok és szövegek nevüket. Azután fölhozza a bibliografiai bizonyítékokat s I. vagy Nagy-Szent-Gergely pápában állapodik meg, a ki az egész liturgiára nézve olyan egységes mozgalmat idézett elő, mely a keresztény világot a maga egészében meghódította.

Végre a 9-ik füzet: *Die modernen Systeme von Büchergestellen mit verstellbaren Legeboeden von Dr. Paul Jürges* (1895. VI+30 l.) rajzmellékletekkel ellátva ismerteti az újabb szerkezetű *Dr. Wenker*-féle könyvvállványokat. Széleskörű tapasztalatok alapján s a legaprólékosabb szempontokat sem mellőzve, a különben kisszertűnek látszó dolognak egész fontosságát föltünteti.

A ki a jelzett kérdések közül egyikkel vagy másikkal foglalkozik, nyugodtan folyamodhatik a *Dziatzko*-féle gyűjtemény kötetéhez; olyan lelkiismeretességet és szakképzettséget fog bennük találni, s az adatok olyan gazdasága fogja meglepni, a minőről a mi vázlatos ismertetésünk fogalmat sem nyújthat.

Esztegar László.

Zeitschrift für Bücherfreunde. Monatshefte für Bibliophilie und verwandte Interessen. Herausgegeben von Fedor von Zobeltitz. I. Jahrgang. 1897. Heft. 1. Verlag von Velhagen u. Klasing, Leipzig u. Bielefeld.

Már megemlékeztünk pár szóval arról a vállalatról, melynek célja a bibliofilség összes érdekeit német nyelven szolgálni. Azóta az első füzet már a nyilvánosság elő került s mi szívesen elismerjük, hogy előlegezett bizalmunk és rokonszenvünk teljes mértékben igazolva van. Az új vállalat nem csak üzleti vállalkozás. A ki megindította, valóban magas szempontok és fontos érdekek hatása alatt cselekedett. Komoly törekvés és a kellő szakértelem dicsérik az első füzetet s ennél többre nincs is szükség. A németnyelvű kultúrában van elég erő ahhoz, hogy ilyen vezetés mellett

a kívánatos eredményekre nézve teljesen megnyugodhassunk. S ezek az eredmények mindenképen nagyon fontosak.

Éppen az előttünk fekvő füzet bevezető cikkéből tudjuk meg egész határozottsággal, hogy Németországban a könyvkedvelés sohasem állott olyan magas fokon, a mint azt Gutenberg hazájáról bárki is föltételezné. Az említett helyen a kérdésnek művelődéstörténeti háttére csak jelezve van, hogy aztán a folyóiratnak programja annál plasztikusabban domborodjék ki. Ez pedig nem más, mint a könyvkedvelést általánosítani. Hogy mi mindent foglal magában ez az egyszerűen hangzó programmpont, azt mindazok érteni és méltányolni fogják, a kik egy kissé bepillantottak a bibliofilség sajátos világába, s azok tudni fogják azt is, hogy hányféle szempontnak kell érvényesülni egy bibliofil-folyóirat szerkesztésénél.

Zobeltitz egyesíteni akarja vállalata körül első sorban a német bibliofileket s könnyű elképzelni, hogy a németországi könyvszeres érdekességek rendszeres ismertetése a művészet és művelődéstörténeti új adatok mekkora gazdagodását jelenti. Mert Oktave Uzanne nemcsak udvarias, mikor azt mondja, hogy »l'Allemagne est la première nation du monde pour la consommation des livres et le goût de la lecture . . .« E mellett azonban a dolog természetéből kifolyólag az internacionális jelleg föntartására is nagy gondot akar fordítani az új vállalat. Az első füzet tartalmának rövid regisztrálásából megláthatjuk, hogy mennyiben képes megvalósítani kitűzött programját.

A programot tartalmazó bevezető sorok után *Schreiber W. L.* tanulmánya következik a fatábla-nyomatokról (Die Holztafeldrucke der Apokalypse), melyben rövid áttekintést nyújt ennek a sajátos eljárásnak történetéről s részletesebben fejtegeti az *apokaliptiszisnak* ilyen kszilografikus kiadásait. Összesen hat ilyenről van tudomásunk, melyek három csoportra oszthatók, u. m. egy németalföldre és két németre, s melyek mind egy XIV. századi képes kéziratra vezethetők vissza. Ennek a sajtóeljárásnak (Block-books) korszaka 1460–1520-ig terjed, igazi virágzási kora 1465–1480. Az érdekes tanulmányhoz a középrajnai kiadás 16. lapjának színes másolata s két szövegtörzsi rajz van csatolva. Sok becses adatot tartalmaz és több érdekes szempontot érint az *exlibrisek* buzgó tanulmányozójának *Leiningen-Westerburg K. E.* grófnak dolgozata, melyet szintén illusztrációk gazdagítanak. *Zobeltitz* egész tanulmányt ír a könyvek modern kiállításáról művészi becsü czímtáblarajzok bemutatásával. *Hecker Oszkár*nak Boccaccio könyvtára viszontagságairól írt dolgozata a bibliografuson kívül az irodalom és kulturtörténet tanulmányozóját is érdekelheti. Az utolsó nagyobb cikk *Meier-Graefe* terjedelmesebb tanulmányának első közleménye a párisi és brüsszeli könyvpiar jelenlegi állapotáról. Ezek-

után következik az igen élénk kritikai rovat s a rendkívül változatos krónika, melyekben valóban elismerésre méltó körütekintéssel van összehordva minden bibliofil-aktualitás. Az üzleti érdekek szolgálatában külön melléklap (Beiblatt) áll bő hirdetésekkel s a könyvpiac egyéb közölni valóival.

Végezzük Uzanne szavaival: »je suis assuré qu'en un pays de science et d'érudition tel que l'Allemagne, . . . votre revue a toutes les chances de succès . . .«
E—r.

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

I.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny XXI. évfolyama IV. füzete** (1897 április) *Bleyer* Jakab A magyar vonatkozású német történeti népénekek című cikkének III. közleményét hozza; *Hegedüs* István az ókori lexikon kiadásának ügyével foglalkozik, *Pecz* Vilmosnak, a lexikon szerkesztőjének körlevele kapcsán. Az **V. füzetben** (1897 május) *Bleyer* Jakab folytatja fentebb említett tanulmányát.

Az **Erdélyi Múzeum XIV. kötetének IV. füzetében** (1897 április 15.) *Ürmössy* Lajos Irodalom az ötvenes években Erdélyben című cikkében a forradalom után Erdélyben megjelent könyvekről, azok kiadásainak körülményeiről mond el sok érdekes adatot. A füzet végén Erdélyi könyvtár cím alatt össze van állítva az ország e részében megjelent, vagy reá vonatkozó legújabb művek bibliográfiája.

A **Grafikai Szemle VII. évfolyama 3. számában** (1897. márczius) *Spitzer* Márk a Budapesten készülõ nemzetközi hírlapkiállítás elmunkálatairól ad hírt. *Lubik* Zoltán befejezi A magyar nyomdászatkorszakai című dolgozatát. A vegyes rovatában Svájcz hírlapirodalomáról találunk statisztikai összeállítást.

Az **Irodalomtörténeti Közlemények VII. évfolyamának II. füzete** a következő tartalommal jelent meg: Dr. *Badics* Ferencz, Az első magyar irodalomtörténetirõ. (II. közlemény.) — Dr. *Széchy* Károly, Péchvárad vagy Farnádi. — Dr. *Körös* Endre, Hugo Károly magyar drámája. — *Tóth* Rezsõ, Fazekas Mihály. (II. közlemény.) — Adattár: Dr. *Décsi* Lajos, Heyden Sebald gyermeki beszélgetései 1531-bõl. (II. közlemény.) — *Lévay* József, Fábíán Gábor levelei Édes Alberthez. (IV. közlemény.) — Dr. *Récsey* Viktor, Révai Miklós levelei Paintner Mihályhoz. (VIII. közlemény.) — *Czékus* László, Jászai Pál naplója. (XIV. közlemény.) — Sz. A. Ad vocem. Supra agnõ. — Ismertetések, bírálatok: Dr. *Váczy* János, Berzse-